

Вероватно је једна од најдирљивијих епизода из Другог светског рата она која долази из званичне титоистичке историографске кухиње о „бици за рањенике“ у оквиру тзв. „Четврте непријатељске офанзиве“ у долини реке Неретве па се и сама битка стога најчешће и назива од стране Политбироа ЦК КПЈ као „Битка на Неретви“. Епизода је толико дирљива да након гледања дотичног филма Вељка Булајића снимљеног 1969. г. са Франком Нером, Јулом Бринером и осталим холивудским звездама једном просечном грађанину бивше Југославије просто дође да одмах изгласа Друга Тита за доживотног Председника (што је ускоро и уследило 1974. г.). Након пропасти „Бихаћке републике“ велики хуманиста Јосип Броз (свој хуманизам и ренесансу је показао и доказао још у Првом светском рату у аустро-угарској униформи борећи се у Србији у 42. „Вражјој дивизији“) сакупља (српски) народ и води га са собом у спас и бољу будућност уз нарочиту бригу за рањене другове и другарице који (нарочито тешки рањеници) увелико успоравају кретање Врховног штаба ка идеалном самоуправном друштву без експлоатације и отуђивања вишка вредности материјалне и умне продукције радног народа.

Управо због овако велике бриге за сваког рањеника Други светски рат се у Југославији продужио за читаве две године али је за разлику од многих других војски партизанска Брозова самоуправна народна армија управо на Неретви показала како се прави антифашисти односе према и најтежим рањеним друговима који ни по коју цену не смеју пасти непријатељу у руке па макар због тога падали и на Неретви ћуприје. Лидери велике светске антифашистичке коалиције су одмах учили праве хуманистичке вредности Броза као врховног народног команданта, који је зарад победе хуманости а по цену чак и продужетка рата, ставио и свој живот на коцку да би спасао и последњег најтежег народног рањеника па је тако ослободио Београд (од самих Београђана), у који је ушао на белом коњу, тек октобра 1944. г. уместо у лето 1943. г. па се стога и сам рат развлачио све до маја 1945. г. Велика Тројица су стога већ на почетку њиховог првог трилатералног самиту у Техерану крајем новембра 1943. г. одали Брозу заслужно признање именовавши га за јединог ослободиоца читаве земље признавши му чин маршала а антинародну и издајничку династију Карађорђевића пустили низ воду. Након рата као посебан вид признања за „борбу за рањенике“ и гажења подивљале Неретве по снегу и леду западне демократије су произвеле Друга Тита у глобалног лидера Покрета несврстаних (Нехру и Насер су му били само први и други секретар кабинета). Након опоравка и ојачавања сви рањеници са Неретве су збринути након 1945. г. у посебном „партизанском селу“ – Новом Београду, а са своје стране су се свом Салвадору

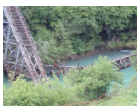
„Битка за рањенике“: Како (ни)је Врховни штаб прешао Неретву

Пише: Владислав Б. Сотировић
субота, 15 октобар 2011 14:12

одужили верном лојалношћу и препричавањем свих седам офанзива по шаблону Више партијске школе у загорском Кумровцу.

У намери да конструктивно допринесемо што бољем расветљавању брозистичког феномена „битака за рањенике до последњег спасеног рањеника“, а на основу проучавања и оних источника који нису били на списковима обавезне литературе у кумровачкој партијској школи („Сабрана дела“ маршалова, филмови Вељка Булајића...), скренули бисмо пажњу на једну епизоду из повести Титове совјетске „Бихаћке републике“, када су партизани при напуштању бихаћке територије (иначе постојеће у сред усташке НДХ) силом (а не милом) покренули велики део српског али не и хрватског и муслиманског живља са собом према Неретви и евентуално даље према Србији. Тада је покренуто између 40.000 и 50.000 српских цивила а овај покрет је имао тројаку функцију: 1. цивили су представљали комунистичком вођству живи штит, 2. на овај начин је извршено етничко чишћење терена, и 3. народ је спречен да пребегне на суседну територију око Гацка која је била под четничком контролом. Поводом овог догађаја врховни командант ЈВуО Дража Михаиловић је известио Југословенску владу у Лондону следећом депешом:

„Због овог комунистичког терора масе народа повлаче се од Бихаћа ка Гламочу. Чим се Немци приближе, ове незаштићене народне масе остављају се на милост и немилост Немаца и усташа који их непоштедно масакрирају. Оно што случајно избегне, смрзава се на снегу и леду. Између Дрвара и Гламоча има преко 500 смрзнутих лешева жена и деце. Ово је више него ужас. То је борба коју воде комунисти и на коју их подстиче инострана пропаганда, да би се плански уништио наш народ“ (Кнежевић Л. Р, Кнежевић Ж., Слобо да или смрт
, приватно издање аутора, Сијетл, САД, 1981, стр. 186).

Након 1945. г. државно-партијска југословенска историографија је пласирала тезу да је у наведеном случају (српски) народ добровољно пошао са Титовим партизанима, тј. да се у овом случају радило о „хуманитарној акцији“ спасавања цивила што је и сам Броз потврдио 1948. г. на Петом конгресу КПЈ у Београду дословце рекавши следеће:

„Са нашом војском огромна маса од 50.000 жена, деце и старца повлачила се ка Ливну... Све јединице остављене су на својим положајима, док се Врховни штаб са три

Пише: Владислав Б. Сотировић
субота, 15 октобар 2011 14:12

пролетерске дивизије повлачио ка Неретви“ (цитирано према: Кнежевић Л. Р, Кнежевић Ж., Слобода или смрт, приватно издање аутора, Сијетл, САД, 1981, стр. 186).

У стварности је, међутим, дотични цивилни народ протествовао тражећи да му се омогући превоз и обезбеди храна и одећа како би преживео оштру босанску и херцеговачку зиму. Шта се након овог протеста догодило можемо прочитати у следећем источнику:

„Нећкања народа старца, жена и деце – комунисти су прогласили врстом побуне, саботерства, фашизма и свег другог. Убијали су они тада на лицу места. Убијали су за сваку ситницу. Убијали су мајке, које су се бориле не за себе, већ за спас своје деце, јер их нису хтели водити у смрт. Политкомесари, ‘народни одбори’, теренски радници и њихове слуге, дали су се на посао. Ишли су они од куће до куће, избацивали су из истих жене и децу. Избацивали су их на улицу, на путеве. Сврставали су они овај јадни народ у колону смрти, која је кренула путем голготе, на којој се морало умрети“ (Пешут М., Револуција у Лици 1941–1945, ауторово приватно издање, Билефелд, Немачка, 1966, стр. 225).

Јасно је да су у овој акцији (српски) цивили морали да одиграју улогу „живог штита“ Брозовим партизанима у наступајућем сукобу у долини Неретве са главним и јединим војним и политичким противником – Михаиловићевим четницима на које су их гурнули Немци (тј. Берлин) како би након дефинитивног обрачуна партизана и четника докусурили било ког победника у новој офанзиви („Шварц“, тј. тзв. „Сутјеска“ или „Пета непријатељска офанзива“). О личној судбини једног дела цивила из ове „колоне смрти“ говори, надовезујући се на сведочења Манета Пешута, и још један сведок догађаја – Владимир Дедијер, овог пута са комунистичке стране:

„Иде вечерас мајка по леду боса, с неким крпама око ногу, које су тако дуге да се вуку по мразу за њом. На леђима у хаку дете кука. Друго вуче за руку, а треће најстарије, иде и плаче. Нису јели ништа већ два дана...

Прићем једном прозору закованом даскама. Неко нариче из приземља. Обишао сам кућу, сишао на друм и дошао пред врата приземља. Видим кроз разваљена врата људи седе крај ватре, прекривени ћебадима, неми, непомични. Једно дете из свег гласа запомаже.

„Битка за рањенике“: Како (ни)је Врховни штаб прешао Неретву

Пише: Владислав Б. Сотировић
субота, 15 октобар 2011 14:12

Нешто се отима под ћебетом. Пришао сам корак ближе и викнуо што сам јаче могао. Преста рвање, али дечји глас не. Подиже се ћебе и указа се лице оне мајке, коју сам данас видео с троје деце. Очи стакласте, сва је била у зноју. Схватио сам шта се догађа. Она је давила рођено дете. Дојадило јој. Кука, кука, тражи хлеба. Она је уморна, гладна, леђа су јој отпала од ношења најмлађег, руке од теглења оно двоје. И једноставно је хтела да ослободи и дете и себе даљих мука. Да сам дошао минут касније – ујутро бисмо затекли само детињи леш. Није случајно жена рекла вечерас кад сам је срео на друму: „Света смрти, узми ме!“

Већ двадесет и један дан она бежи из Баније с децом пред ‘Принц Еугеном’ и ‘Вражјом дивизијом

. Препешачила је на овом мразу 350 километара“
(цитирано према: Пешут М.,
Револуција у Лици 1941–1945
, ауторово приватно издање, Билефелд, Немачка, 1966, стр. 227)

□

О групном страдању (српских) цивила фебруара месеца 1943. г. из горе споменуте „колоне смрти“ сведочи командант четничке „Динарске дивизије“, војвода Момчило Ђујић, а чије сведочење баца потпуно ново светло на титоистичку историографску флоскулу о „хуманости“ и „биткама за рањенике“ („Неретва“) Брозових партизана:

„Комунисти разгласе да Нијемци, усташе и четници иду заједно, да кољу све, све редом. И повукли су за собом доста жена и дјеце из Лике. Ја сам на висини Грахова сачекивао Титове колоне и купио тај народ, смјештао га у моја села и касније враћао кућама. Многе су жене, међутим, вукле дјечицу са собом: неће матер да остави дијете! Тито је лукаво дошао на идеју – пошто се војска споро креће ради жена и дјеце – да један посебан батаљон преузме дјецу, а матере нека иду са својим мужевима. Болничарке и посебне јединице, наводно, водиће рачуна о дјецу. И сада, он је покупио ту дјецу... једно сто

педесет. А испод врха планине Шатора постоји Шаторско језеро, врло живе воде, и ту је била државна кућа за чувара шуме. Луксузна вила, планински стил. Сва та дјеца, ја сам бројао костуриће њихове, сва су смјештена у ту кућу и кућа је запаљена.

Ја сам касније наишао, мјесец дана касније, снијег је био, а кошчице оне дјечице вириле су из снијега. Ту слику такође не могу заборавити. Нијесмо имали фотографског апарата, али једна сцена могла би се узети за вјечни споменик: Личанка, мајка која није хтјела да преда дјецу, сјела је на камен шумске стазе, отприлике један километар од оне куће. Још се лешеви нијесу распали, још су били замрзнути. Мајка једно дијете овако на дојку притисла, једно је, на кољенима, ухватило ручицама испод пазуха, а једно лежи на земљи, најстарије, ухватило се рукама око њене ноге. Та слика ми никада не излази из главе. И ко онда не би убијао комунисте, ко не би убијао усташе?“ (Глигоријевић М., Србија на западу,

Поли

тика

Београд, 1991, стр. 132–133).

Да ово сведочење из прве руке о понашању Брозових партизана према рањеницима из раног пролећа 1943. г. није измишљено и да у ствари одговара правом стању ствари на терену у току самог рата (за разлику од играног филма „Битка на Неретви“, тј. тзв. „битке за рањенике“) потврђује нам још један релевантни извор из те исте 1943. г. из децембра месеца. Овај повесни документ је такође јако битан за разрешавање енигме ратног лика и (не)дела Јосипа Броза Тита (1892. г. – 1980. г.) о коме је писано до сада много и нашироко али углавном без осврта на релевантне, тј. поуздане, архивалије. У свим овим биографским написима остало је ипак до краја неразјашњено његово стварно порекло и његов особени карактер до освајања власти оружаним путем. У намери да конструктивно допринесемо расветљавању ове непознанице прилажемо један од круцијалних архивских докумената који баца доста светла на решавању оба споменута „биографска“ проблема укључујући и „питање рањеника“. Ради се наиме о строго поверљивом документу београдске специјалне полиције о „Титу“ од 13. децембра 1943. г. а који се налази у *Архиву Југославије* у Београду.

У овом документу откуцаном на писаћој машини ћириличним графемама се као пошиљалац наводи „Управа Града Београда, Одељење специјалне полиције“ а као адресант „Претседништво Владе у Београду“. Документ је следеће садржине и преносимо га онако како је аутохтоно и издат са три лексичко-фактографске допунске исправке у великим заградама:

„Битка за раненике“: Како (ни)је Врховни штаб прешао Неретву

Пише: Владислав Б. Сотировић
субота, 15 октобар 2011 14:12

